



درآمد

ویژگی‌های برجسته اخلاقی شهید قدوسی و تقید بی‌حد و بی‌ریا به رعایت مبایه و مبانی شرع تا بدان پایه بود که انسان والاقدری چون آیت‌الله خزعلی را نیز به شگفتی واداشته است، تا آنجا که در طی این گفتگو، گاهی کلام ایشان تنه به کلام ادیبانه می‌زند و به‌راستی حق مطلب را در باره آن بزرگوار ادا کرده‌اند.

«سلوک اخلاقی شهید قدوسی» در گفت و شنود با

آیت‌الله ابوالقاسم خزعلی

اخلاص ریشه‌داری داشت...

هم بودند که اینجانب بر آنها وقوف و اطلاع کامل ندارم. ویژگی‌ها و ابعادی که در نظر بود فارغ‌التحصیلان این مدرسه دارا باشند، چه بودند؟

آنچه از طلاب این مدرسه توقع می‌رفت ترکیه بود پیش از تعلیم. موسسین مدرسه می‌خواستند که فطرت انسانی طلاب سالم بماند و رشد کند و بالنده شود، مسئول و متعهد بار آیند و در این راه، شهید سعید زحمت زیادی کشید و خدا را شکر که توفیق هم نصیبش شد و شاگردان ارزنده‌ای از آن مدرسه خارج شدند که امروز و در این مقطع از انقلاب، در امر قضائی و اجرایی نقش حساسی را ایفا می‌کنند، انقلاب را پاس می‌دارند و خون مقدس قدوسی و قدوسی‌ها را ارج می‌نهند.

درس اخلاق، درس رسمی مدرسه حقانی شد. خوشبختانه خود معظم‌له درس اخلاق را تصدیق می‌کرد. درس اخلاق اگر در دیگر محافل، درسی سمعی بود، در مدرسه حقانی سمعی و بصری بود. سمعی، گفتار دقیق و حساب شده مرحوم قدوسی و بصری، وجود خود او، حرکات و سکنات و نظم و تدابیر و ذوق شدنش در کار بود. ذوق شدن خود و کارش در مرض‌الهی قولی است که جملگی برآندند.

شسویه برخوردار ایشان با انحرافات فکری که در آن زمان در بعضی از قشرها رواج داشت، چه بود؟

انحرافات فکری و عقیدتی که از مصب مکاتب الحادی و انحرافی به سوی آئین مقدس اسلام سرازیر شده بودند، گاه به صورت بیان احکام و اعلام مزایای دین به خورد مردم داده می‌شدند که گاه بازار داعی می‌یافتند و اتخاذ موضع صریح در برابرشان، برخلاف رای حکیم و نظیر صائب بود. شهید عزیزمان نرم و ملایم، موضع قاطع خود را تثبیت می‌کرد و به جای مواجهه، به استحکام عقیده و روشنی افکار می‌پرداخت. وی با ترغیب طلاب به روح تعبد و تحریض به التزام و تعهد، ایمان آنها را راسخ می‌کرد، باشد که با نیروی فکر و ریشه‌دار شدن تقوی و تعهد، خودشان به انحرافات پی ببرند و با آن تعهد ریشه‌دار، به پا خیزند و بدعت‌ها و انحراف‌ها را بشناسند و بر آن بشورند.

بیان ریزه‌کاری‌های دوران زندگی با برکت قدوسی عزیز وقت بیشتر می‌خواهد و نقش و اثر آن روح مصمم در تجلی بر قلم، فسحت میدان دیگری را می‌طلبد، باشد که صاحبان وقت و قلم به شرح حال این گونه خدمتگزاران برخیزند و از رهاورد سیر و سیاحتشان، خدمتگزاران آینده را ره‌توشه و رهنمودی دهند.

پیش از اینکه نقطه پایان به پای نامه بگذارم، بگویم این زیت از کدام زیتون و این گلاب از کدامین گل‌آیدان است. ایشان فرزند بزرگ روحانی متعددی است که در بیداری هیچ‌گاه در زیر دست کارگر حمام پا را دراز نمی‌کرد. می‌گفت همه جا محضر حضرت بقیه‌الله صاحب‌الزمان (عج) است و مرا یاری این جسارت نیست. ■

داشت که کمبودهایی را که در حوزه به چشم می‌خورد، در محدوده خاص (مدرسه حقانی) وجهه همت قرار دهد و در زدودنشان سعی بلیغ نماید. تشکیلات مدرسه حقانی را پی نهاد و جمعی را از نقطه آغازین تحصیل زیر بال گرفت و بالنده ساخت، خلاءهای حوزه را در جدول برنامه جای داد، علوم متداول را درسی کرد و درس اخلاق را که خود به حق، تصدیق می‌نمود، رسمی کرد. مقرر داشت طلبه‌ها امتحان بدهند. همه طلاب در همه درس‌ها گریز و گزیری نداشتند که از کمال امتحان عبور کنند و از بوته آزمایش سر بلند درآیند که چنین شد و اثری چشمگیر گذاشت. مدرسه حقانی زبانزد شد که «یائتو الیه من کل فج عمیق» بلکه الگو گردید و نسجوا علی منواله من بعده.

هدف از تشکیل مدرسه حقانی چه بود؟ هدف از تشکیل هر نهادی تأمین نیازهای جامعه است و مدارس علمی نیز از این قاعده خارج نیستند. مدارس برای گسترش و تعمیق مسائل مذهبی و دفع شیبهات ملحدین تشکیل می‌شوند و این است راز توجه انبوهی کثیر به مدارس علمی و همین بود که مغزهای بزرگ رو می‌آوردند و نوابغی ارزنده عرضه می‌شدند. فشار استعمار بر مسلمانان و رو آوردن دست‌نشانده‌های استعمار، عرصه را بر مردم تنگ و دائره نفوذ مدارس را محدود کرد تا آنجا که وظایف مدارس، تقریباً

شهید عزیزمان با ترغیب طلاب به روح تعبد و تحریض به التزام و تعهد، ایمان آنها را راسخ می‌کرد، باشد که با نیروی فکر و ریشه‌دار شدن تقوی و تعهد، خودشان به انحرافات پی ببرند و با آن تعهد ریشه‌دار، به پا خیزند و بدعت‌ها و انحراف‌ها را بشناسند و بر آن بشورند.

منحصر به فقه و اصول شد. از طرفی مکاتب گوناگون الحادی و انحرافی بازارشان گرم شد و امواج خطرناکشان، جوانان بی‌اطلاع را به کام خود فرورد. در چنین شرایطی، حوزه‌ها باید پاسخگویی این گونه مطالب می‌بودند. شهید سعیدمان به این کار بر زمین مانده دست زد و با همرانی و همیاری دلسوزانی چند به تربیت نسل جوان همت گماشت.

دکتر بهشتی، شهید پرواوزه را در این باره سهمی است قابل توجه. دکتر بهشتی فکر پخته‌ای داشت و سخت به تشکیلات معتقد و علاقمند بود، بازسازی حوزه از آرمان‌هایش بود و از این رو آمادگی و تلاش فراوانی از خود نشان می‌داد. آیت‌الله جنتی هم در همکاری و همیاری نقش مؤثری داشت. دیگرانی

آشنایی شما با شهید بزرگوار آیت‌الله قدوسی در چه زمانی و چگونه آغاز شد؟

شهید ارجمند آیت‌الله آقای قدوسی را در قم شناختم. در درس پر برکت آیت‌الله‌العظمی بروجردی قدس سره، کعبه تشنگان علم و مطاف طالبان فقه که به حق او فقهی بود پر عمق و استادی بود بی‌نظیر که فقه مقارن را معرفی نمود و نظرات فرق مسلمین را تعلیم داد و فقه پخته شیعه را ارائه کرد. شهید سعید با تصمیم قاطع و اراده استواری که ویژه او بود، به این درس روی نهاد و از نظرات عمیق فقهی استاد بهره جست.

از ویژگی‌های اخلاقی ایشان نکاتی را ذکر کنید. ویژگی‌های انسان زود کشف نمی‌شوند، زمان می‌برد و گاه زمانی دراز. خوشبختانه آشنایی با شهیدمان حدود ۳۰ سال از زمان را به خود اختصاص داد، در نتیجه پاره‌ای از ویژگی‌های ایشان به دست آمد که با اطمینان می‌توان آنها را نام برد و بر آنها تکیه کرد.

اراده قاطع و قاطعیت اراده. به کاری که دل می‌بست با تمام وجود در پی آن می‌رفت و تا به هدف نمی‌رسید دل بر نمی‌گرفت. از تمام امکانات استفاده می‌کرد، از همه آتات و دقایق بهره می‌جست و لذا کمتر در مجالس انس و مهمانی دیده می‌شد. اینجانب معدودی را برای پاره‌ای از فضائل الگو قرار داده‌ام که با یادشان نیروهای خود را برانگیزم و شعله‌ای را در جانم برافروزم. در استواری اراده، قدوسی عزیز یکی از دو سه الگوهای بنده است. او در این باره از یک دوست و مصاحب گذشته، الگو و حرارت‌بخش جانم شده است.

دین‌باور و متعهد و عابد و مخلص بود و اخلاص ریشه‌داری داشت. هستند کسانی که می‌گویند و نمی‌کنند، گرچه نیز هستند که می‌گویند و می‌کنند اما او بود که می‌کرد و نمی‌گفت و یا کم می‌گفت. این از شکوفه‌های نغز اخلاص او بود که تواضع شدید را هم به آن اضافه کرده بود: گل بود و به سبزه نیز آراسته شد.

مرد کار بود و به کار علاقه نشان می‌داد. کارهای مانده را دست می‌گرفت، راه‌های نرفته را می‌رفت و طبعاً سختی را هم بی‌شکوه به جان می‌خورد و ایثار کمند و کم‌نظیر. نه در امور علمی که در امور اجتماعی به نظیر قدوسی کم برخوردارم و دریغ آمد ناگفته بگذارم در زمان جنگ تحمیلی که روستائیان خوزستان آواره شده بودند، مردی مخلص و ایثارگر به‌پا خاست و حشم به صورت وحش درآمده را جمع‌آوری و حمایت کرد، حدود نیم میلیون، تا آنجا که سلامت خود را بر سر آن نهاد، بی‌روسد و بی‌نام و بی‌آواز. خدا این ذخائر را در اعماق اجتماع برای مردم حفظ و حراست فرماید و مزید اجرشان کرم کند.

دلایل تشکیل مدرسه حقانی توسط شهید قدوسی و دوستان ایشان چه بود؟

وجود همین استعدادها و تبلور همین‌ها، قدوسی عزیز را وا